

גמרא א

מסכת קידושין

תורה ומצוות בחברה ובמשפחה

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שעה וחצי.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שלושה פרקים.

פרק ראשון — (13×6) — 78 נקודות

פרק שני (בקיאות) או פרק שלישי (עיון) — $(8 \times 1) + (7 \times 2)$ — 22 נקודות

סה"כ — 100 נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

ד. הוראות מיוחדות: אין.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כטיוטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רשום "טיוטה" בראש כל עמוד טיוטה. רישום טיוטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

ב ה צ ל ח ה !

ה ש א ל ו ת

פרק ראשון (78 נקודות)

ענה על שש מהשאלות 1-7 (לכל שאלה – 13 נקודות).

1. חובות האב – ללמד את בנו אומנות ולהשיטו במים

א. לפניך מובאה מן הגמרא ובה ברייתא, קושיה ותירוץ:

"האב חייב בבנו... וללמדו אומנות... רבי יהודה אומר כל שאינו מלמד את בנו אומנות

מלמדו ליסטות ליסטות ס"ד [=סלקא דעתך] אלא כאילו מלמדו ליסטות".

(1) העתק את קושיית הגמרא, והסבר אותה לפי רש"י.

(2) הסבר את תירוץ הגמרא.

(7 נקודות)

ב. הסבר את הנפקא מינה (ההבדל ההלכתי) בין הדעה של תנא קמא לדעה של רבי יהודה.

(3 נקודות)

ג. "ויש אומרים אף להשיטו במים [בנהר]".

מדוע חשוב שאב ילמד את בנו לשוט במים? (3 נקודות)

2. לימוד תורה לבנים ולנכדים

א. "אמר ריב"ל [=רבי יהושע בן לוי]: כל המלמד את בן תורה מעלה עליו הכתוב כאילו קיבלה

מהר סיני שנאמר והודעתם לבניך ולבני בניך וסמך ליה יום אשר עמדת לפני ה' אלקיך בחורב".

(1) רבי יהושע בן לוי מצטט בדבריו שני פסוקים. כתוב את המילה הראשונה של כל אחד

מן הפסוקים, והסבר את הלימוד של רבי יהושע בן לוי מפסוקים אלה.

(2) כתוב את המקרה שבו יישם רבי יהושע בן לוי את דבריו אלה.

(9 נקודות)

ב. "מכאן ואילך רבי חייא בר אבא לא טעים אומצא עד דמקרי לינוקא ומוספיה".

מה הייתה דרך הלימוד של רבי חייא בר אבא ל"ינוקא"? (4 נקודות)

3. אבימי מכבד את אביו

א. "חמישה בני סמכי הוה ליה לאבימי בחיי אביו וכי הוה אתא רבי אבהו קרי אבבא רהיט ואזיל ופתח ליה ואמר אין אין עד דמטאי התם".

כתוב בלשונך מובאה זו, והסבר מדוע הדגישה הגמרא שלאבימי היו חמישה בנים.
(5 נקודות)

ב. "יומא חד אמר ליה אשקיין מיא אדאייתי ליה נמנם גחין קאי עליה עד דאיתער איסתייעא מילתיה ודרש אבימי מזמור לאסף".

- (1) כתוב בלשונך את המשפט המודגש בקו.
- (2) "איסתייעא מילתיה" – הסבר לפי שני הפירושים של רש"י [הערה: אין צורך לכתוב את תוכן הדרשה].
(8 נקודות)

4. כיבוד בן וכיבוד הורים

א. הגמרא מספרת על הורים שכיבדו את בנם, ובנם שאל את אביו מה עליו לעשות.

- (1) כיצד כיבדו ההורים את הבן?
- (2) מה ענה אביו לבן?
(5 נקודות)

ב. בגמרא מתוארים כמה מצבים שבהם הבן פטור מכיבוד הורים.

כתוב שני מצבים, והסבר את סיבת הפטור בכל אחד מהם. (8 נקודות)

5. מפני שיבה תקום

א. "מפני שיבה תקום והדרת פני זקן" – בברייתא שבגמרא מובאות שלוש דעות של תנאים בנוגע לשאלה מפני מי צריך לקום.

- (1) כתוב את שלוש הדעות של התנאים, לפי מסקנת הגמרא.
- (2) רבי יוחנן פסק הלכה כדעתו של אחד משלושת התנאים.
כתוב מיהו התנא שרבי יוחנן פסק כדעתו.
(8 נקודות)

ב. "יכול יעצים עיניו כמי שלא ראהו. אטו ברשיעי עסקינן".

תרגם את שאלת הגמרא המודגשת בקו, והסבר אותה. (5 נקודות)

6. ייחוד בעת קבורה

- א. "כל שלושים יום יוצא בחיק ונקבר באישה אחת ושני אנשים אבל לא באיש אחד ושתי נשים. אבא שאול אומר: אף באיש אחד ושתי נשים".
- (1) על פי הברייתא המצוטטת, יש שני הבדלים בין הלוויית תינוק שמת בתוך שלושים יום מלידתו ובין הלוויה של אדם אחר. כתוב הבדל אחד. היעזר ברש"י.
- (2) כתוב את ההסבר לדברי אבא שאול בתחילת הגמרא [בהווה אמינא], וכתוב הסבר נוסף לדבריו מהמשך הגמרא.
- (9 נקודות)
- ב. "כי ההוא מעשה דההיא איתתא דהוה עובדא ואפיקתיה".
- מהו המעשה, ומה למדו חכמים ממעשה זה? ענה לפי הפירוש הראשון ברש"י. (4 נקודות)

7. מלקין על ייחוד

- א. "אמר רב: מלקין על ייחוד... אמר רב אשי: לא אמרן אלא בייחוד פנויה אבל בייחוד דאשת איש לא שלא תהא מוציא לעז על בניה".
- הסבר את דברי רב ואת דברי רב אשי. (5 נקודות)
- ב. "מר זוטרא מלקי ומכריז. א"ל רב נחמן מפרהטיא לרב אשי: מר נמי לילקי ולכריז. א"ל: איכא דשמע בהא ולא שמע בהא".
- (1) מהו המעשה שבגללו היה מר זוטרא "מלקי ומכריז", ומהי מטרת ההכרזה?
- (2) מה הציע רב נחמן מפרהטיא לרב אשי, ומדוע סירב רב אשי להצעתו?
- (8 נקודות)

יש לענות על פרק שני או על פרק שלישי, לפי התכנים שלמדת.

פרק שני — בקיאות (ללומדים 8 דפי גמרא ורש"י)

(22 נקודות)

ענה על שלוש שאלות: על שאלה 8 (שאלת חובה — 8 נקודות), ועל שתיים מהשאלות 9-11 (לכל שאלה — 7 נקודות).

שאלת חובה

8. חיוב נשים במצוות עשה שהזמן גרמן

א. "... הִקְהֵל דְּמִצְוֹת עֲשֵׂה שֶׁהַזְּמַן גֵּרְמָא וְנָשִׁים חַיִּיבוֹת".

מהי מצוות הִקְהֵל, ומדוע היא מצוות עשה שהזמן גרמא? (3 נקודות)

ב. "וּנְקִישׁ מִזֻּזָּה לְתַלְמוּד תּוֹרָה".

הסבר מה חשבה הגמרא ללמוד מהיקש זה, ומדוע דחתה הגמרא אפשרות זו. (5 נקודות)

ענה על שתיים מהשאלות 9-11.

9. שמיטה ויובל

א. "תִּנְיָא רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר גְּדוֹל תַּלְמוּד שְׁקָדִים... לְשִׁמִּיטִים שִׁישִׁים וְאַחַת".

רבי יוסי מנה שישים ואחת שנה ממעמד הר סיני עד השמיטה הראשונה בארץ-ישראל.

הסבר את החישוב של רבי יוסי. (3 נקודות)

ב. (1) "יֹוֵבֵל מִתְחִילָתוֹ הוּא מְשֻׁמֵּט".

מה יובל "משמט"?

(2) "שְׁבִיעִית אֵינָה מְשֻׁמֵּטָה אֲלָא בְּסוּפָה" (רש"י).

מה שביעית "משמט"?

(4 נקודות)

10. בעלי אומנויות

"החמרין רובן רשעים, והגמלין רובן כשרין, הספנין רובן חסידים, טוב שברופאים לגיהנם, והכשר שבטבחים שותפו של עמלק".
הסבר שלושה מן הביטויים המצוטטים. (7 נקודות)

11. שאלות קצרות

ענה על שניים משלושת הסעיפים א-ג (לכל סעיף — 3.5 נקודות).

א. "רבי יוחנן אמר ריחיים בצווארו ויעסוק בתורה".

הסבר את דברי רבי יוחנן, וכתוב את ההלכה הנובעת מדבריו.

ב. "רבי שמעון בן אלעזר אומר מניין לזקן שלא יטריח ת"ל 'זקן ויראת' " ["]... והדרת פני זקן ויראת מאלוקיך אני ה' "[].

הסבר את ההלכה שלמד רבי שמעון בן אלעזר, ואת דרך הלימוד מן הפסוק.

ג. "כל שישנו במקרא ובמשנה ובדרך ארץ לא במהרה הוא חוטא".

הסבר כיצד למדו זאת מן הפסוק "והחוט המשולש לא במהרה ינתק".

בתשובתך כתוב את משמעות המילים המודגשות בקו.

יש לענות על פרק שני אַו על פרק שלישי, לפי התכנים שלמדת.**פרק שלישי – עיון (ללומדים 6.5 דפים בתוספת עיון במקורות)**

(22 נקודות)

ענה על שלוש שאלות: על שאלה 12 (שאלת חובה – 8 נקודות),
ועל שתיים מהשאלות 13-15 (לכל שאלה – 7 נקודות).

שאלת חובה**12. ברית מילה**

בעלי התוספות דנים בשאלה אם ברית מילה היא מצוות עשה שהזמן גרמא או מצוות עשה שלא הזמן גרמא.

- א. כתוב שני נימוקים לאפשרות שברית מילה היא מצוות עשה שהזמן גרמא. (5 נקודות)
ב. כתוב נימוק אחד לאפשרות שברית מילה היא מצוות עשה שלא הזמן גרמא. (3 נקודות)

ענה על שתיים מהשאלות 13-15.**13. שכירים ומוסר עבודה**

- א. בעלי אומנויות אינם מפסיקים מלאכתם כדי לעמוד מפני תלמידי חכמים.
מדוע בעלי אומנויות מפסיקים מלאכתם ומקבלים את פניהם של מביאי הביכורים?
כתוב שתי סיבות. (4 נקודות)
ב. עיין בדברי הרב בן ציון מאיר חי עוזיאל שלפניך, וענה על השאלה שאחריהם.

נאמנות ומסירות של הפועל בעבודת בעל הבית.

הפועל חייב להכיר את עצמו משועבד בזמן שכירותו ובכוחותיו הפיזיים והמדעיים לעבודת בעל הבית שנשכר לה... והלכה פסוקה היא זו: אומנים העובדים בשל אחרים אינם רשאים לעמוד מפני זקן או תלמיד חכם (כמצוות הכתוב: 'מפני שיבה תקום והדרת פני זקן') כדי שלא יפסיקו עבודת בעל הבית (קידושין ל"ג, יור"ד סי' רמ"ד סעיף ה'), וכשם שהפועל צריך לדייק בנאמנות ודייקנות גמורה על זמן עבודתו – כן הוא צריך להתמסר בכל כוחותיו לעבודתו. וכן כתב הרמב"ם: אין הפועל רשאי לעשות מלאכתו בלילה ולהשכיר עצמו ביום, ולא יהיה מרעב ומסגף עצמו ומאכיל מזונותיו לבניו, מפני גזל מלאכתו של בעל הבית: שהרי תשש כוחו ותיחלש דעתו ולא יעשה המלאכה בכות. כדרך שמוזהר בעל הבית שלא יגזול שכר עני ולא יעכבנו, כך העני מוזהר שלא יגזול מלאכת בעל הבית ויבטל מעט בכאן ומעט בכאן ומציא כל היום במרמה; אלא חייב לדקדק על עצמו בזמן, שהרי הקפידו על ברכה רביעית של ברכת המזון שלא יברך אותה. וכן חייב לעבוד בכל כוחו... (הרב בן ציון מאיר חי עוזיאל, שו"ת משפטי עוזיאל, כרך ד', חושן משפט סימן מ"ב)

במשפט המודגש בקו ציין הרב עוזיאל שתי חובות של פועל שכיר – הקפדה על זמן העבודה ועל מסירות לעבודה.

כתוב הלכה אחת הנובעת מכל אחת מן החובות האלה (סך הכול – שתי הלכות).

(3 נקודות)

14. ייחוד

א. קָתוּב דּוּגְמָה מִן הַגְמָרָא לַחֲכָם שְׁחָשׁ שִׁיכְשַׁל בַּעֲבָרָה, וְקָתוּב אֶת הַפְּעוּלָה שֶׁעָשָׂה כְּדִי לֹא לִהְיֶכְשֵׁל בַּעֲבָרָה. (2 נקודות)

ב. עֵינִין בַּדְּבָרִי הֵרֵב מִשֶּׁה פִּינְשְׁטִיין שֶׁלִּפְנִיךָ, וְעָנָה עַל הַשְּׁאֵלוֹת שֶׁאַחֲרֵיהֶם. נְסִיעָה עִם אִשָּׁה בַּמְכוּנִית.

לִיסַע יַחַד עִם אִשָּׁה בַּמְכוּנִית, לְכַתְחִילָה וְדָאִי אֵינִן לְהַתִּיר, דֹּאף שֶׁעִיקֵר נְסִיעָתָם תִּהְיֶה עַל הַדֶּרֶךְ הַגְּדוּלָה שֶׁשָּׁם נֹסְעִים אֶף בְּלִילָה הִרְבֵּה אִינְשֵׁי (=אֲנָשִׁים) בַּמְכוּנִיּוֹת, אֲבָל הֵא אֶפְשָׁר לְהַסֵּב מִן דֶּרֶךְ הַגְּדוּלָה לְדֶרֶךְ קָטָנָה, וְאֵף בְּיוֹם אוֹלִי יֵשׁ לְחוֹשׁ שִׁנְיָחוֹ הַמְכוּנִית עַל הַדֶּרֶךְ וּיִתְרַחֲקוּ מִן הַדֶּרֶךְ בַּמְקוֹם שֶׁיֵּשׁ אֵילָנוֹת שִׁיחִיהָ מְקוֹם סָתָר לְבֹעֵלָהּ, וְכָל שָׂכָן בְּלִילָה דֹּאפְשָׁר שֶׁיֵּשׁ לְחוֹשׁ גַּם שִׁיבְעֵלְנָה שֶׁם בַּמְכוּנִית גּוֹפָה.

(הֵרֵב מִשֶּׁה פִּינְשְׁטִיין, שו"ת אגרות משה אבן העזר, חלק ד', סימן ס"ה, סעיף ג')

הֵרֵב פִּינְשְׁטִיין דֵּן בְּאִיסוּר יִיחוד בְּנְסִיעָה שֶׁל אִישׁ וְאִשָּׁה לְבָדָם בַּמְכוּנִית, בְּכַבִּישׁ רֹאשִׁי, בְּלִילָה וּבְיוֹם.

(1) קָתוּב נִימוּק לְהַתִּיר נְסִיעָה זֹו.

(2) לְמִרְוֹת הַנִּימוּק לְהַתִּיר, הֵרֵב פִּינְשְׁטִיין כָּתַב שֶׁיֵּשׁ לְאִיסוּר נְסִיעָה זֹו.

פְּרָט מְדוּעַ יֵשׁ לְאִיסוּר נְסִיעָה זֹו בַּיּוֹם, וּמְדוּעַ יֵשׁ לְאִיסוּר נְסִיעָה זֹו בְּלִילָה.

(5 נקודות)

/המשך בעמוד 9/

15. שאלות קצרות

ענה על שניים משלושת הסעיפים א-ג (לכל סעיף – 3.5 נקודות).

א. "רבי יוחנן אמר ריחיים בצווארו ויעסוק בתורה".

הסבר את דברי רבי יוחנן, וכתוב את ההלכה הנובעת מדבריו.

ב. "רבי שמעון בן אלעזר אומר מניין לזקן שלא יטריח ת"ל 'זקן ויראת' " ["... והדרת פני זקן ויראת מאלוקיך אני ה' "].

הסבר את ההלכה שלמד רבי שמעון בן אלעזר, ואת דרך הלימוד מן הפסוק.

ג. "... הקהל דמצנות עשה שהזמן גרמא ונשים חייבות".

מהי מצוות הקהל, ומדוע היא מצוות עשה שהזמן גרמא?

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך

נספח – חוברת דפים ממסכת קידושין

הנחיות לנבחן

בחוברת שלפניך דפי גמרא מתוך תכנית הלימודים.
בדפים אלה מובאות הסוגיות שבהן עוסקות השאלות במבחן.

מפתח הדפים בחוברת:

- א. דפים משותפים ללומדים עיון ובקאות:
עמודים 3-13 — דף כט, ע"א — דף לד, ע"א
עמודים 16-18 — דף פ, ע"ב — דף פא, ע"ב

- ב. דפים נוספים ללומדים בקיאות:
עמוד 14 — דף מ, ע"ב
עמוד 19 — דף פב, ע"א

כפ:

ששון א מ"י פיה
 מלכות
 הלה ג שמע ענין
 טושיע יו"ד מיון
 טע"ו
שיו ב מ"ש הליד:
שיר ב מ"ש הלי כל
 טושיע טע"י
שימ ד מ"י מ"א מל:
 ת"ח הליב קמ
 עשני טושיע יו"ד
 רמה טע"ו א:
שב ה ו א מ"ש הלי
 א קמ טש טושיע
 יו"ד ב נהו:
שכא ו ט מ"ש הליד
 טושיע יו"ד
 רמה טע"ו ב:
שכב ז מ"ש הליה
 קמ טש טושיע
 יו"ד ח טו קע"ו
שכנ ח מ"ו מ"ו מל:
 אשוח הליב קמ
 מוט טושיע ארע
 ט"א א

[illegible]

שחורים. שחאם.
מזל. לפדות. חמש
מטובים. ששבוני
*חזר. שולר. ארבע
שחזר. ראונו. לכן
חזר. לפדות. חנוך.
לכוס.
*ויחזר. לפדות.
אז כרו דוד אלז. לזה
השחזר. מדות. אלו
ירישים.
*יחזר. לפדות. חזר
חמש
כלים. לכן. לפדות.
חזר.
מזל. הוואה.
חזר. לזל.
במעות
סוד. וכחמט. יד
יסוד. בנו. משי.
שחזר. שחזר.
והלך. כרמן. וזכאי.
לכן. במעות. שחזר.
*מזל. (מהל. בכורים.
הכל. כשאר. מזל.
אז. לז. הדרה. דמט.
אמז. שמעון. מדא.
בזכר. מלי. עזר. מזל.
עזר. כרמז.
לז. וזכרתי. הז. כמזל.
מזל. מלי. במעות.

אמר צנני חרי פריק ליה
צנני חרי לא היה פודה
ולד הני ולכן מקדים פדיון
עליו יותר ממנחות (גופו)

כל היכא דליכא אל
קודם לבנו מאי טעמא
כי פליגי היכא דא
וחמש בני חורין (ד)
דכתיב בתורה ככתו
לחמש משועבדים לד
דכתיב באורייתא לאו
והילכך מצוה דגופיה
כנו ולעלות לרגל (פ)
עולה לרגל ר' יהודה
ואח"כ פודה את בנו
מצוה שאינה עוברת
כדאמר טעמא אל
דאמר קרא י"ל בכור
ידאו פני ריקס (ת")
חמשה בנים מחמש
כולן ת"ל כל בכור
בפטור רחם תלא רחם
בכור בכור (ס) מנחלה מה
כאן ראשית אונם
מגזל דכתיב (ל) ולמור
והיכא דלא אגמריה
למיוגמר נפשיה דכתיב
דלא מיהייבא דכתיב
י"ל שמצווה ללמוד
מצווה ללמוד אינו מ
דלא מיחייבה למילף
ולמדתם כל שאחרים
מצווין ללמוד אין מצ
דאמר קרא ולמדתם
ובנו ללמוד (ה) הוא קוד
מתקיים בידו בנו ק
שדריה אבוי לקמיה
א"ל אנא עדיפא מי
הוה ההוא מזיק מי
מיתוקי אמר להו לא
על כת בתהווא בי
דכרע נתר חד רישיה
ללמוד תורה ולישא
בלא אשה ישא אשו
הלכה נושא אישה וא
בתורה (ו) ולא פליגי
בדבר המנוגא דאדם
חזייה דלא פרים סודר
אהדרינהו לאפיה מי
הונא למעמיה דאמה
בעבירה סלקא דעת
וכן תנא דבי ר' ישה
ישא אישה כיון (ז) יש
האי דעדיפא מחב

י"ה מדבר לתלמידים שלפניו

כל סיכא. דלית ליה נכסי
ונפדין ענמו הוה מחויב
הלקוחות הילכך בחמש
אנאסא (א) שהרי מלות בנו
חמש סלעים "הוא
מצוה דגופיה עדיפא
א חמש משועבדים
יהודה סבר "מלוה
בשטר דמיא בהני
יל כהן "וטרף ליה
יה ורבנן סברי מלוה
בכתובה בשטר דמיא
דיף "ת"ר לפדות את
הא כנו ואחר כך
אמר עולה לרגל
שזו מצוה עוברת וזו
בשלמא לר' יהודה
רבנן מאי טעמיהו
בניך תפרה והדר לא
מנין שאם היו לו
שנים "שחייב לפדות
בניך תפרה פשיטא
א" מהו דתימא גילף
הלחן ראשית אונס" אף
ג"ל" ללמדו תורה:
אותם את בניכם
אבוה ימייחב איהו
ולמדתם איהי מנלן
ולמדתם ולמדתם
וזה ללמד וכל שאינו
זה ללמד ואיהי מנלן
גשה דכתיב ולמדתם
צוויין ללמדו מצווה ל
ה ללמד את עצמו וכו'
אותם את "בניכם ול
לבנו ר' יהודה אומר
מו כי הא דרב יעקב
דאב"י כי אתא חז"ר
תוב את דאזיל א
רבנן דאב"י דכי הו
ליתבי ליה אינש א
ננ אידמי ליה כתינא
מזר להו למחר אי "ל
אשה ילמוד תורה וא
ואח"כ ילמוד תורה
"כ ילמוד תורה ר' יו
א לן והא להו: משה
דנול הוא א"ל כשיב
א"ל מאי טעמא לא
הא "ל חזי דלא חז
יבן עשרים שנה ולא
אלא אימא כל ימ
עאל עד כ' שנה יו
כ' ולא נשא אומר
וי דנסיבנא בשיתסר
כל וכן מנעו צ"ק דשטק דר

לא ה' סלעים: ככתוב: כשער דמי.
קודם שיעבד קרקעותיו ויטרוף את
חרי דאיכא פריק לבניה דאין זה
יליו יותר ממנמו: ואיל כהן וכו'.
לקוחות על פדיון עמנו: לאו ככתוב.
כשער דמי: ואינו גובה ממעוועדים:
דכסיב ולמדס. קרא אחרינא הוא
ולמדס אותם ושמרס לעשותם
(דברס ה): דלא מייביב. ללמד את
בנה דכתיב ולמדס את בניס קרי
ציה ולמדס לאקושיכו דלא מייבדק
(ללמוד ו): אחריס. האב: אס
היה בנו וריו. והבד רואה שיללס
שממנו ואין לו סיפוק נכסים שילמדו
עניהס ילמדו בנו והוא יבדק אחר
מועות וסיקנו: כי יבדק. בהח"מ
רחוק מן הייסוד הזה: לא ליסיב
ליה אינא אושפיוא. לרב אחא ועל
כרחו ילין בבית המדרס ומתוך
סדיותו יעשה לו נס ויהרג את
המוק: כפ. לן: אדמי ליה. מועין
כתינא דשבע ריש. שהיו לו שבע
גולגולות: כל כריש דכרט. רב
אחא ומתפלל על אותו מוק נמר
חד רישא: סנינאס. ככנס אחי:
הא לן אס להו. בני בבל היו הולכין
וגורסין שמיות הנמליס בל"ו ומתוך
שלומדיס חוק לתקומס אין זרבי הבית
מוטליס עליו נושא אשה דהוה בלל
הכורח ואח"כ הולך ולימד סורה:
להו. לבני א"י הולמדיס במקומס אס
נושא אשה יהו זרבי הבית מוטלין
עליו ויבטלוהו: מויה. רב הונא לרב
המנוא: דלא פריס סודר. כדך
השומין שהיו גרילין לכסות ראשן:
הזה

[illegible]

הגהות הב"ח
(א) ירש"י ד"ה ככתובה
וכו' דלפן זה חונאה
ללקוחות שהרי: (ב) ד"ה
נלא מימינה וכו' ולתדמם
אח בניכם קרי ביה
ולתדמם וכו' ללמוד
אחרים הס"ד ולא"כ מ"ה
רואי האב: (ג) חוס' ד"ה
שול וכו' ויאמרו לו פדה
וכו' ויאמרו לו אי:

מוֹקֵה תוֹסֻפֹּת
 א. בתוס' הרא"ש איחא
 נכחא ונמי ינא דרפא
 יהודה נון קודמו
 שמצותו על אברו והא
 מוקירן דלפניו מצוה
 גנופה מלא אלא דא
 ה"ס שמצותו על אברו
 נימא הנהן לגבות דא
 עצמו מכנסים שמעבר
 אבריו. ועי' מהרש"א
 על גר"ה ר"ה כנחובין.
 ב. מהריה דרבי אהרן.
 יאב"א אג' ונכיון שנסא
 אג' נכילים ללמוד
 עירום מפני שמצויין
 לטוהר אחר סימנא. שם.
 ג. מהרש"א. ד. רש.
 הלחם ספק ללמוד אחר
 שמשאו ולא וני צריכין
 לטוהר אחר מונס. שם.

פ"א [מהל' ת"ת ה"ה].

יג' שמואל ור' יוחנן עם הברייחא. וכן נראה מפ' הר

٦

א [מיי] פ"א מהל' פ"ח
הל"ז טו"ש"ע י"ד ס"ר רמח
סעיף ו:
שכר ב מיי פ"א מהל'
פ"ח הלכה ב סמג
משנ יב טו"ש"ע י"ד סימן
רמח סעיף ג:
שכר ג ד מיי שם הל"א
וסמג שם טו"ש"ע
י"ד סימן רמח סעיף ד:

1. חנה למער על פי דרכו
 2. הם כי יוקין לא יסור
 ממנה: משלי כב ו
 3. ולמדתם אתם את
 בניכם לדבר גם בשבתך
 בביתך ובכלתך בדרך
 בשכבה ובקומה:

- דברים יט
 ז. רק השמן לך ושמור
 שפך שמן מאד רב תשכח
 את החרקים אשר ילכו
 עיניך וזר וסורו ללכת
 ימי חייך והודיעם
 לבניך לפניך
 וברכם ז
 ח. ושנאנו לך דברת
 חכם בשבחך בלתי
 יכלתה בדרך ובשכרך
 וחסין י
 ט. כל דורן על חנן כל
 על ארבע על כל
 ספרה רגלים
 ושרץ השרץ על הארץ
 אל תאכלום כי ששך
 הם.
 וקראו בא
 ואת שרצי התקעת
 ודל שרץ משה ורם
 שרץ וקראו על אלעזר
 ואלו אתקדש בם ארון
 והתקדש אלוהי.
 וקראו ז
 ו. והתקדש ארון ואת
 לא ילכו והקדש הכהן
 אתה תשבע ימים
 שנה.
 ז. ויבטחם חור מעד
 וזר יד יעצמו.
 ח. חילים ז
 וזר

א. ואמר דתם לא פליגי
הא לן הא להו. תוס' שבת
ט: ב. ולשון ליומי דחקו
לפרש כן. תוס' ע"ז יט:
ג. פסוקי התמיד ומשנת
איוהו מקומן וברייתא
דירבי ישמעאל. תוס' שם.
ד. וכו' אנו יוצאים ידי
חובותינו. תוס' הרא"ש.

גירא. חץ, ומשל הוא.
ידך על צוארא דברך.
בלומר דקדק אחריו שלך
בדרך טובה שאם ילך בה
בזאת הזמן כל ימיו ילך
בה דחכים חנוך לנער על
פני דרכו, הרגילהו בדרך
אמורה לא נח רבי נחמן לא

משימיו חגורו ומפרש התם הא ל
ג'ג סהיה מארץ ישראל היה מדבר
ה' התם הני חברין בגלגל מין דשוי
דבני בגל היו רגילין בפרתא מגורה
ומיהו קשה מהא דלמר דבנתר כילד
מזכרין (בבבס' ד' מה' א) דקלמר בר
ויסותן חסדא על הארץ ועל פירותיה ורבי
ויסותן חסדא על הארץ ועל הפירות
ופרין עלה דרב חסדא אינהו אכלי
מזכרין ומשיי איפוך וימא
קוואל ללחא דרב חסדא שהיה מנבל
לחלמדיס שהיו לפניו מא"י ור'
לכני בגל כמו בגל דוכתי וי"ל
דקיס ר'ו דלא הוו באתא שנה תלמידי
דרב חסדא מתלמידי א"י ומיהו נראה
דיחא דמהאיא דלכני מזכרין
ליק' מירי דשאני ענין איליה וזכרות
דדין הוא לכל אדם שיצרן לפי המנהג
של מקום שהוא א"ס אפי' לא היה
מזכרין מקום ולהני מתמנה גמרא
דרב חסדא שהיה מנבל (ג)ומה
מזכרין על פירותיה דמשמע היינו
פירות של א"י: ס' [ירמ' ע"ז תחלים
ששמונה ב'] תימה ד"כ בחומש יס'
ויחור דאפילו אם יהיו פסוקי תהלים
גמ' תיבות בלבד א"כ כמו שיש
בחומש: ת"ן: ח' צריבא אימי.
פירש בקוטרס ימי השבת כלומר שני
ימים מקרא ושני ימים משנה ושני
ימים גמרא ולא נהירא דא"כ אכתי
היה מ"ל לחיפך מי דיע כמה מ"י
וע"ל לפרש בגל יוס ויוס עלמא ישלש
בין מיקן בחדר דרב עומר גלון
כמו שאנו נהוגים בגל יוס קודם
לפסוקי דומרה לומר מקרא ומשנה
וגמרא: י"פ ש"ה שאנו קומעין אחא
דלמארין בנסהדרין (דף מ. א) בגל
בגל בחדר בנסהדרין וגמרא דגמרת
בגל בגל מולוס:

כדכתיב ומשפחות סופרים
יושבי יעבץ וצירושלמי (שקלים פ"ה)
מפרש שפשו כל התורה כולה מספרות
כגון אבות מלאכות ארבעים חסר
אחת (שם דף עג.) וארבעה אבות
נוקטין (ב"ק דף צג.) וכיוצא בזה:
אל תנחמם ותאמרו לו. והא דאמר

באלו מתיאמות (ב"מ דף ע"ב:)
 ולדורבא מרענן משני דבידוריה במסכ'
 אומר ר"מ דהיינו וז' שולאים אותו
 אם לחדם מסכת וז' אל יתגלה לומר
 שלמה לומר לדמותי הרבה אבל אם
 שולאים אותו דבר הלכה או שאריצין
 ללמוד ממנו יבאם דבר שישני מחודש
 נפיו שלא יגמנס דבר ולא דמי להא
 דאמר מר (מסכת נדר' ו' ע"א) למד
 לשוק לומר איני יודע שמה תחבדה
 ותאחו דהיינו במילי דעלמא ואפילו
 דבדרי חורה לא יאמר יודע איני דבר
 להתפאר בו כן חלם מה שידע
 יורה וילמוד לתלמידים:

אלא אמור לו מיד ^מ שנאמר
אמור

משטות ידיו ורצי חנינא אמר
והא להו וע"כ רבי חנינא
לחלמדיים שלפניו מצבל כדא
המנייהו לא מטרמי להו משכ

שמן גי'א בעיניך א"ל רבא
י ארידך על צוארי דברך
עשרים ותרתין ואמרי לה
עשרים וארבעה כתנאי
פי דרכו ר' יהודה ורבי
משיטסר ועד עשרים
ד מחמי סרי ועד עשרים
יב חייב אדם ללמד את
בית יהודה אמר שמואל כגון
מדר אבי אבוי מקרא ומשנה
ואגדות מיתיבי למדו מקרא
ואמר רבא מקרא זו תורה
א כזבולון בן דן כזבולון בן
אבוי ולא כזבולון בן דן
קרא משנה ותלמוד הלכות
א מקרא לכר ואבי אבוי מי
ולמדתם אותם את בניכם
ומה אני מקיים והודעתם
לומר לך שכל המלמד את
עליו הכתוב כאילו למדו לו
י סוף כל הדורות הוא דאמר
א ולמדתם אותם את בניכם
יכם בני בניכם מנין ת"ל
ולבני בניך א"כ מה ת"ל
ולבני בניכם א אמר ריב"ל כל
גו תורה מעלה עליו הכתוב
הר סיני שנאמר והודעתם
יך וסמך ליה יום אשר
אלהיך בחורב רבי חייא בר
יב"ל דשרי דיסנא ארישיה

בְּקוֹמָא לְבִי כִינִישְׁתָּא א"ל מַאי
זוּמְר מַאי דְּכְתִיב וְהוֹדַעְתָּם
יָהּ יוֹם אֲשֶׁר עָמַדְתָּ לִפְנֵי ה'
מִמָּאן וְאֵילֶךְ רַבִּי חֵיִיא בְר
אוּמְצָא עַד דְּמַקְרִי לִינוּקָא
רַב הוּנָא לֹא מַעֲיָם אוּמְצָא
לְבֵית מִדְרָשָׁא אִמְר רַב
וְשִׁנְגַתָּם לְבִנְכֵן אַל תְּקִרִי
נְנוּתִיךָ שְׁלִישׁ בְּמַקְרָא שְׁלִישׁ
צְרִיכָא לְיוֹמִי לִפְיֵךְ נִקְרָא
וּבְתוֹרָה שְׁהוּ אוֹמְרִים וְא"ו
חֲצִיִּין שֶׁל תִּיבּוֹת וְהַתְּגַלְתָּ
חֲצִיִּין שֶׁל תְּהִלִּים וְהוּא
וְא"ו דְּגִחוֹן מֵהָא גִיסָא או
רַבְּה בְר בְּר חֲנָה ^ס לֹא זָו
הוּ בְּקִיָּא בְּחִסְדִּית וְיִתְרוֹת
א או מֵהָא גִיסָא א"ל אֲבִי
דְּכִי אַתָּא רַב אַחָא בְר אֲדָא
ק' וְיֹאמַר ה' אֵל מֹשֶׁה חֲנָה
פִּים וְשִׁמוּנָה מֵאוֹת וְשִׁמוּנִים
שְׁמוּנָה חֹסֶר [א] מִמֶּנּוּ דְּבִרִי הִי
אֲדָם דְּבִר אֵל תְּנַגְמֵם וְתֹאמַר

גירא צעינד. כלומר הייתי מחגרה צ
א שיחטיאני: אדינד על לוארי דנריד
ודס שיגדיל ולא יקבל תוכחתך השיא
מן לנעם ויותר מעשרין ותרתין אל ת

הוה אמינא ^א
 לר' נתן בר א
 משיטסר ועד
 מתמני סרי ע
 י' חנוך לנער ע
 נחמיה חד א
 ותרתין וחד א
 וארבעה: עד
 בנו תורה אמר
 זבולון בן דן שש
 ותלמוד הלכות
 אין מלמדו מש
 כזבולון בן דן
 דן שלמדו אב
 ראילו התם ^א
 ואגדות ואילו
 מתייב והתניא
 ולא בני בנימ
 לבניך ולבני בני
 בנו תורה מעלה
 ולבנו ולבן בנו
 כי האי תנא דת
 אין לי אלא ב
 והורעס לבני
 בנימ בנימ ^א
 המלמד את בן
 באילו קבלה
 לבניך ולבני
 עמדת לפני ה'
 אבא אשכחיה
 וקא ממטי ליה
 כולי האי א"ל
 לבניך וסמך ל
 אלהך בחורב
 אבא לא טעיי
 ומוספיה רבה
 עד דמייטי לי
 לאורי דנריך
 ספס עליה
 ואלוה אמר
 ופתחני ציר
 לקבל מוכחות
 וזורין ומוכחות
 ש' לחוס ט' של
 י' דרכו דרך
 זו חנוך ל
 בן ר' יהודה
 מן בן. תלמיד
 מלמדו משנה.
 צ' במקרה מכל
 ו: תורה. ולא
 זבולון בן דן
 דן היכן נמי
 עד היכן אדם
 דרמיו אמר רב
 דש' דימא
 נראו לנעיסם
 מלחם ש' על
 י' ראש' ולא
 ידו: מאי כולי
 בלא עטיפה
 ז' חומא. צמר
 הרצין לנעיס
 קוקא ומוספיה.
 חסמול ותלמדו
 נלא ושלשס.
 שלשס: ליומי.
 עיקר קראו
 ה' ה' מנ' א
 ה' של משניות
 זו ח' ח' ו:
 דכמדי.
 סופרים יושבי
 בלא הוק' על
 לא איתפרע
 ממנין ס"ח:
 חזור עליהם
 שאלך אדם לא
 וכל נותר מיד:
 אומר

לששת: לעולם יישלש אדם
תלמוד מי יודע כמה חיי ירא
שהיו סופרים כל האותיות
אותיות של ס"ת דרש רבי
ורסמנה חזיר מעיר עי"ן דיע
חציו רפסוקים בעי רב יוסף
גיטין ס"ת ואימניהו מי לא א
ר ספר תורה ומנאום א"ל א
עי רב יוסף והתגלה מהאי גי
לימנו' בפסוקי נמי לא בקיאינ
קי ליה להאי קרא לתלתא פס
עב הענן תנו רבנן (חמשת) א
זו פסוקי ס"ת יתור עליו תהלי
מחודדים כפך שאם יישאל לך

[illegible]

(א) רש"י ד"ה גמ' ז"ל
קודם ד"ה לפיכך:

[א] הסר דניאל וד"ה כח
כ"ל:

הַחֹדֶר לַעֲרֹךְ עַל
 דִּבְרוּ לִפְנֵי מֶלֶךְ שְׁמִי
 וְהִנֵּה וְהִנֵּה נִדְרֵיכֶם
 לְקוֹל אֶתְּכֶם גַּם כִּי יִקְרָא
 יְיָ יִסְרוּ מִמֶּנִּי וְהִנֵּה
 לַעֲשׂוֹת. כִּסֵּה עֲמִתְּךָ
 הַמַּעֲרִית שְׂמֶנֶךָ
 וְהִנֵּה חֶלֶל הַמִּזְבֵּי
 וְהִנֵּה חֶלֶל הַבֵּית
 מִלְּפָנֶיךָ הַשָּׁמַיִם
 (כב.) וְדַבְּרָה ה' לְפָנֶיךָ
 לְבָרֵךְ קִמְיוֹת עֲשֵׂתֶיךָ
 הַמַּעֲשֵׂה מֵהָרָא וְהַשְׁמַע
 וְהַקְרִיב וְהַקְדִּים
 וְהַקְדִּים וְהַקְדִּים
 שִׁשִּׁי שְׁמִי קִימֹה אֶת
 לִבִּי דַבְּרִי הַמַּעֲשֵׂה
 הַמִּלֻּחֵם דִּבְרוּ וְיִמְנֶה
 מִן פְּלוֹס מֶלֶךְ הָאֵל
 (ג.) יִשְׁמַע מִקְרָאֵי יִימִי
 מֶשֶׁה וְדָוִד וְכָל אֲדֹמֵי
 שִׁשִּׁי (ד.) לֵאמֹר
 מֶשֶׁה וְדָוִד וְכָל אֲדֹמֵי
 אֲמָרָה וְיִמְנֶה לְפָנֶיךָ
 דִּבְרוּ וְיִמְנֶה לְפָנֶיךָ

ס'טור מ'מנח. וא'ית ד'מפרש י'דך מ'מש, כ'לומר ה'כהו ד'רך ת'וכחה, ו'הא ד'אמר'ינן "מ'ו"ק י'ד, א' למ'י צ'ור לא ת'תן מ'כשול" ו'ירק'רא י'ס, י'דן ל'אהר'ה ל'סכ'ה כ'נו ג'דול, א'יירי ד'וקא ב'מכ'ה ו'תול'ך.

דבחנון אסמאר, מדפדפנין לה ומתרגלנין איטרוו הוו בקיאי בחקירות וימרות, ש"מ לענין אופיות אימאר (שבת מט.).

למ.

של א מיי פ"ו מהל'
ממרים הל' א [ג]:
שלל ב ב מיי פ"ו מהל'
דעות הלל א מהל'
טושיע איז מ' ב ספיף: ז
שלל ב ב מיי פ"ו מהל'
ממרים הל' יד
סגן עשין קטן טושיע י"ד
ר' יוחנן ע"פ יד
שלל ו מיי שם הל' ז
סגן שם טושיע
שם ספיף: ד
שלל ז מיי פ"א מהל'
ח' הל' א טושיע
ר' יוחנן ע"פ יד
שלל ח מיי פ"ו מהל'
ממרים הלל ז
טושיע י"ד מ' ר' ספי'
ג:
שלל ט טושיע שם ספי'
ז:

1. כה אמר יי' השמים
 כסאי הארץ רגלי
 יאון יד בית אשר חנוני
 יאון יד מקום מנוחתי
 יציעתו יד וס
 2. וברא וזה לא ודאמר
 קדוש קדוש קדוש יי'
 צבאות מלא כל הארץ
 כבודי ישיבתו יד
 3. יודוך יי' כל מלכי
 ארץ יי' שמעו אמר
 מפיך תתעלה קלד ד
 4. אנכי יי' אלהיך אשר
 ודחתיך ממצר מרע
 מבית בעבדו לא יהיה
 קרן אלהים ארעם כ
 שמות כ
 5. כבד ארץ אביך ואת
 אשך למען יארכו ימך
 עול הארץ אשר יי'
 אלהיך נתן קד

גמ' שאתה ואמך חייבים
בכבוד אבך. עין יצמות
ה ע"ז מד"ה טולקס:

[illegible]

(ח) כִּבְדָּה אֶת ה' מְהוּרָה. בִּירוּשְׁלַמִּי? דּוֹרֵשׁ מִתּוֹקֵן כִּמוֹ (י) מִתּוֹקֵן מִשְׁמַע שֶׁהַקֹּדֶשׁ הַקִּבְּצָה עַל כִּיבּוֹד אֵל וְאֵם יוֹתֵר מִכִּבּוֹדוֹ שֶׁכִּבּוֹדוֹ הוּא אֲמֹר כִּבְדַּת אֵת ה' מִתּוֹקֵן דִּהְיוּ מִתּוֹקֵן מִשְׁמַע מִמֶּה שֶׁחֲנִיךְ כְּלוּמָר אֵם יֵשׁ לוֹ מִמֶּן חִיב וְאֵם לֹא פִטוֹר וּבְכִיבּוֹד אֵל וְאֵם נֶאֱמָר שֶׁכִּבְדַּת אֵת אֲבִיךָ אֵל אֲמֵן דִּשְׁמַע בִּין

צִדָּה לֹא מִמֶּן וּבִין שֶׁאֵין לוֹ וְהִכְלָה דְּלִית לִיהָ חִיב לְחֹזֵר עַל הַפְּתָחִים לָזוֹן אֶת אֲבִיו וְאֵת אִמּוֹ (ז); **כֹּה** הַעֲוֹבֵר עֲבִירָה בְּבֵתֵר בְּאִיּוֹ דּוֹחֵק רִצְיָי שְׂבִינָה. יֵיטִיב דְּמַלְּטִי בִּיף לִצְרִיה וּכְדֻמְכֹס פִּרְקִי קִמְלָא דְּחֻגְגִינָא (ד. ט. ע. 1); וְהִרָה פִּתְחָה מִנֹּחֶה תַּחַת בְּרִיאֲשֵׁיתוֹ

שֶׁ אֲבִיהּ. בִּירוּשְׁלַמִּי? יֵשׁ שֶׁהָיוּ רַגְלָיו פְּסוּטוֹת עַל הַמִּינָה וְלִקַּח לֹא שִׁיבָרָה: **גְּדוּלָּה** הַמַּצִּיחָה וְעִוְשָׁה. נִרְאֶה הֲדִינִי טַעֲמָא דְּמִי שְׁמִינִיָּה וְעוֹשָׂה עֲדִיק לִפִּי שְׁדוּלָּה וְאִמְלָעֵר יוֹתֵר פֶּן יַעֲבֹרָה מִמֶּה שֶׁאֵין מְלוּוֹת שֶׁהִיא בִּסְלֹו שֶׁאֵין יִרְאֶה יַעֲשֶׂה:

עֵינֶיךָ הַקְּדִים (ה) הַקֶּבֶה"ה וְגִלְיוֹ וִידוּעַ לִפְנֵי מִי שֶׁחָבֵן מִתִּירָא מֵאֲבִיו שֶׁחָבֵן מִתּוֹרָה לִפְיֶיךָ נֶאֱמָר לְמֹרֵא הָאֵב תִּנִּי בּוֹמֵן שְׂאֵרִם מַעֲצֵר הַקֶּבֶה"ה יִפֶּה עֲשִׂיתִי אֲלִמְלִי דְרַחֲמֵי בִּינִיהֶם קֶלֶךְ כָּל הַעֲוֹבֵר עֲבִירָה גִלְיָי שְׂבִינָה שְׁנֵאֲמֵר כִּסְאֵי וְהָאֶרֶץ הָדוּם בֶּן לִוי ^(א) אֲסוֹר לְאֵרֶם

דלג **מפקידא** ועבדינא. מנכן
מזדקדק ר'מ דנשים מזכרות
על מלות עשהו גרמא אע"ג
דפטורות לגמרי דאפילו מדרשן כל
מחייבין דכתיבה פרק מי שמתא
זכרות דף כ"ז מ"מ יכולת הן לזכר
ואין כאן משום לא תשא את שמו
לשוא (שמות כ) משום מזכרות זכרה
שארית (אע"פ) דלא ללא ה"מ ה"מ שיהי
כזן (י) **ובאת** אמו וקיעתו. יש
במדרש שהתם מפורשת מדעשה:
יש מאבר לאביו פסיוני. פירוש
עוף חסוד והיינו **אמן** שכן
שים במדרש (י) **ושוורדו** טן
הקורבן. פירוש שבעש עליו שמראה
לו זר עין על פועלתו יש שמחשו
ברמים שהא מלכסה קשה ומחשו
לחיי העולם הבא שמכדו דבדברים
טובים וגחומים ובגמרת ירושלמי (פא)
פא) גריסין מעשה בשרים מעשה
בשרים שהיה מחליב לאביו פסיוני
כעש אחת אמר לו אביו המלך הן
אלה אמר לו קבא מאי איכפת לך עד
דמחון ואכול כלומד לעסן ואכול כעין
כלבים דמלשין ואוכלים אכל הראוי
קשה עליו וזכי מעשה בשרים שהיה
טוחן בדרים ואז זקן היה לו ואחא
זיווי לטוחין פירוש מלות המלך
בבביל אביו לבא לעבודת המלך ח"ל
זכו טחון ואזי אלך מחמין לעבודת
המלך שאין לה קצבה לא בעיות טב
לך ואם למלך טב לך:

איסטעיט

משלתו. מפנה אותו בדמגוגמין וכי יפנה (שמות כג) ארי יסדל:
והארץ היום רגלי. והעובר בסתר אימר אין המקום כאן לפיכך
הוא נסתר לומר אין יודע נמצא בדוחק רגלי ומקלרו (לומר אין
כאן: מלא כל הארץ. משמע משתרצב יורד למטה והוהק קומתי

נראה כדומק: **אמר לו כך** ר' יהושע השיב לו כדרך שהשיב לו ר' אליעזר: **ותגדשה**. שאין אמי חייבת כבודו אפי' מזה: **מבין ריסי עיניך**. שערות שבשרת כסוי העין אמה זכר שהיה יתום ושאר ריסי עיניך היה כגדל אמר¹ (בסנהדרין דף קד:) היה רבן גמליאל שומע קולו וזכרה כנגדה עמד בשער ריסי עיניו: **שכן אלמנה אמה**. ולא כדרך אמה למעשה אלא ללמוד בלח וזמי חומר לך שבכור שניהם שזה עליך: **העל להם מים בספל וקעקע**. קרקר להם כמו שמקרקרין לתרגומים ולפי שלא היה כדרך לעשות והוא שאלו כמו שעליו לעשות אמר לי אלה ואימא השיבו בלשון שחוק: **חזרו וסודו למאמרות הראשונות**. כי' ששיב אלם כבדו שאלך הוא שותף בדבריהם כלציו ואמו וחיו ומותו מסורין בידי: **ראש דברך אמת**. לא הוצק הכבוד לומר ראש דברך דבר אלא לפי שהיו מרננים אמר דבריהם הראשונים לומר לבדו הזהיר ולאחר זמן חזרו והודו כששמעו סוף דבריו למדו שאלם דבריו אמת: **בשים ריבוא שער**. היה מסתכר בה ששים ריבוא ידירי וזה: **חסם מראשונים של אביו**. והוא יסן: **מה מי שאינו מלווה ועופס כך**. שלם לו הקב"ה שכרו: **הן דר' יהודה**. דלמר סומא פטור הן המלות בדרך פרק החוטל (דף פז): **לא מייקידנא**. שהיה סגוי נהור: **יומא טבא לרבנן**. סעודה לתלמידים: **פטס אחס היה לבוש**. דלמא בן נחמה: **סירקון**. לבוש שקורין ליד'ר: **הן וזכר**. מורקס לוחוטי וזכר: **פסיוני**. עוף חסוד ושמן מין שליו שירד במדבר(ד): **והורדו מן העולם**. שנענש עליו שמרחה לו כרות עין על שדמיו: **ויש מסינו ברימייס**. שהם מאלכס קסה: ומביא

שכר והיה מפתח מונה תחת מראשותיו של אביו יהודה אמר שמואל¹⁰ שאלו את ר' אליעזר עד היכי להם צאו וראו מה עשה עובר כוכבים אחד לאם תנינא שמו¹¹ בבקשו ממנו חכמים אבנים לאפוד תחת כהנא מתני בשמנים ריבוא והיה מפתח מונה תחת ולא ציערו¹² לשנה האחרת נתן הקב"ה שכרו שנוולדה

נכנסו חכמי ישראל אצלו אמר להם יודע אני בכח
 לי אלא אין אני מבקש מכם אלא אותו ממון שהפסדו
 ועושה כך מצווה ועושה עאכו"כ ^ב דא"ר"ח יגדול מצווה
 ה"א מאן דהוה אמר לי הלכה כר"י דאמר סומא פטור
 והא עבידנא השתא דשמעיתא להא דא"ר חנינא גזוי
 מאן דאמר לי דאין הלכה כרבי יהודה עבידנא יומא
 לבוש סמיון של זהב והוה יושב בין גדולי רומי ובאתר
 ולא הכלימא ^ה תני אבימי כריה דרבי אבהו י"ש מאכ"י

שואמר לו בבזוי, ויש מטהנינו כרתיים ומביאנו. שאומר לו בלשון רכה,

[illegible]

צינד"ד [צינדרי"ר]. בר
של משי.

כאילו דרוחק רגלך
שבינה. ואמר בננו אל
השכמה אלן ויתר וואסער
הדוס רגלי (חתימה) ש
ריסי ציניגן. שעה שנימה
הכין היה עמל ונפצל פ
הטין טעל דעמעה
ושוהדין קרא. עד היכן
כיבוד אב ראם. כמה
אלס מלחמה לוהר כבוד
אל ואל (ענין) ש
עשה עובר כוכבים
וכס ישראל שמתוה על כך
שם. בששים ריבוא
שבר. שסס ריבוא דינר
היו דורן ליתן לו ריות (שם)
בדא. ולא ציערה. לקהיל
ממנו (שם).

מבין ריסי. כלומר
מתנוועחין וענינן יוכי
ספק אחת, דכן אלמנה
מקת הוא כרוב שטורח
בפרסותיו. חסל. דהיינו
שחוק השיב לו, כלומר
כבוד שניהם שיה עליך.
כן שאני מצווה ועושה
כן, שמשלם לו הקדשה
שכרו, ששכר גדול יש
למצוה ועושה שהוא מפני
שמצווה ומקבל מצוה
המצוה עלי. פסוניה
תנ"י בלע"ז. (וטרודי)

אין אנשי הכ
אביו ואינו
אלא בדבר (א
יתלה הדבר
י"א בכבוד
יתיה לאביו
אם יתלה

תיכונק לי משום זק

מסורת הש"ס

הידור שאין בו ציטוט מלאכה. דאין
לשון הידור אלא נשיאות פנים או
בצמחמן או בריבדו דברים ואין במשמעו
ציטוט מלאכה: **זה קומה שאין בה**
ציטוט מלאכה. דהא אוקימנא דלשון זה
בזה ציטוט מלאכה עסקין ומו לא
שיעין בה חסרון כים: **אף הידור**
שיעין בו חסרון כים. ועל כרחיך לא
נצמח הידור אלא לדרוש כלאחר
לתעטוי עתידים מרחוק ולעמטוי בית
ההמרחק כלאחרין: **עומדין מפניהם.**
בצמחיהו צברים קאי כשעוברים בתוך
ירושלים: **נמלא מכשילי.** שלא יצאו
עוד שאלמו נגזים אנו בעיניהם
ולא משום חיבוב מזה הוה וילוי
באין אדם הניכרים חסוים צעיר
ועסקוים צמח לא הוה לתקם
ומקמייהו: **מפוסא.** מרחץ בדמרגמ'
(נאמחמ מג) ירמך ואסא: **שני**
במחשבה. ואל תחשבה על חסדי עמי

[illegible]

כְּהֵנִים: ספר ויקרא שער לו ברייתא
מדרש הספר: **כָּהֵן** היה הכהן.
ועודו היה ואל הכהן צבדק למי:
בְּנֵי נֹאֵה מקום שני אלם עומדים
עומדים והא דר' שמעון דרבי בנאי
בראי מקום שעומדים לצושים ההם
מקום הכהן הוא: **ה' מַסְפַּדְכָּה** דר'
שמעון דרבי בנאי בראי מתקמח
לניה כהן יושב ומהרהר: **לְאוֹסֵי**
שְׂמֵלֵי פעמים שהוא טרוד ומעיין
השכמותיה למי יסמחו למרחק וע"כ
היה שגור הכהן ולבו ומעיין כל צדית
ההמחל: **כְּרִישֵׁי עֶסְקִין** תמיה
למה לי קרא אלם דהא ועלם עיניו הרי
עובר על תקום הדרה: **וְזֶמֶן מִיִּזְבִּי**
דארבע אמותיו דלקמח (עמד בל):
ה'ל יורא יש לך לרא מן היור
היודע מחשבותיך שאתה מתקן
המחשבות להספד ממחמו: **שֵׁשׁ כֶּה**
הידור כבוד וגישלות פנים שדבר
היזכר הוא ששכילו עמד: **בְּאִיזֵר**
יִרְמֵה הנכר מוסק צנינים: **וְלֹא**
נִרְאָה מִבֶּן אֵלֵה ואף על פי שאתם
רחוקים יותר מד' אמות איבעי לכו
לתיקם: **לֹא אֲרַעְסִין** לא נחמנו
לעמוד שיינו טרודים: **וְאֵי מִקָּי**
מקום דר' חמדת שאלם: **לְפִי**
הַהֲזֹרֹר חיי. מאחר קמח: **דְּיִנִּי**
דְּכֹה דְּרַבְּנָן תמיד ריגילים אלם
ולבם גם בתכנים כליו הם מהם:
יִנִּי בלעז"ו פריצ"ו: **הַרְפַּסְתָּ**
המחלות ורעות ואלו נסים הרבה

ובטל ממלאכה. ויש
שה דודא ביהא קא
הוה חורבן. שכיב ליה
הדרון. שכיב ליה
אפילו כשעשה מלאכה.
אין קמה. שאם עשה
מלאכה אין מצוה לקום.
למה קמה ושאיין
מקורן קמה. שיה
ינתן לו מבטן. אין
אין קמה. מדין
שחפץ (וחלני נה) בדיה
כשעסקים במלאכה
אחרים. ע"כ. ולישנא
דעסקים במלאכה לא
משמע מלאכה אחרים
אלא משמע מלאכה
עצמן. ומפיה דרובא
דחנני תנא דרובא דלא
טעמא נה משמע שהיה
רשע במלאכה עצמו אלא
ק"י דהוה תנא דלמוד
שהיה שולחן. א"כ
שנדרק שם ויש שחפץ
שהיה משחק כשביל
היה למחצה. ופ"י
רשען. כלומר מצד הדין
דאז נמי אין חייבין
לדפריש קשה אפילו לא
במלאכה אחרים אמאי
היה שחפץ לעולם
לשחק שכל רשען. אלא
דבא דהוה רשען מצד
הדין קאמר. שהתורה לא
צוהת שיעסקו מפי ח"ה
שעסקים בעסקיה ח"ה
ליכלין אין ושאיין לעשות
כא מפי מלת הדין
דאז אין חייבין. וכן פ"י
הרמב"ם ח"ה פ"י
[ה'] שנתה וכן בעלי
אחרונים חייבים לעמוד
מפני ח"ה שעה
שעסקים במלאכה.
ותשיב ששם חתלים
נתלק לחשיה שפיר. הם
גויא. שעומדים
ערוימים שאם הם
דבר גלוי מרבקה או אם
היה שולחן מרבקה
שלא למד כלל או אם
היה חפץ מולחן ולימוד
קט. נמי שביאורם
לאין שמיארה. וכן במרבקה
אמר שחפץ שכלמוד דהוה

ומופשים: עדו עליקן. עברו עליהם: אבי ידא לסבי. פושט
שלוהו לפשוט להן יד אכל הוא עמנו לא: רב נחמן משרד גוזלי. סו
לעמוד לפניו משרדים להכות ולטף מאן דלא זיית דינא וכשהיו זקני
לא שלא לחלל בתורהו דלמך אי לאו תורה כמה נחמן חרכא בשו
אבי יהיב ידא לבני מנדב עמנו בזקנים ופושט להם ידו שיטען
וליתחא דכל היבא דגרסי' יידיב ידא להשטען אחרים עליו קאמ
ט: ריש לויא חזו סמי יצירה אחא רבה רב בר חנה רביס יסי

ע"ז משפח
נר מצוה

[illegible]

(ב) נבי' דל"נ במצאת
אתה כו' :

פריבוי"ץ. מכיר קרוב.

אין בעלי אומניות.

[illegible]

א. ומינה ילפינן לעסוקין

במלאכתו נמי שאין
חייבן שאם אלו היו
חייבין גם אותן היו
רשאים. חוס' ר"ד: ונראה
דאפילו עסוק במלאכתו
לא מחייב כדאמרין מה
קימה שאין בה חסרון כ"ס
תהיה לו כנושה לא תהא
ל' חוס' הרא"ש.

אין בעלי אומניות רשאי לעמוד בו, כימה מה לשון רשאי
דמשמע דליכא אסורא וי"ל דמירי בעוסקין במלאכה (אחרים)
והשתא שייך לשון רשאים ויביה וי"ל רשאים כמו חייבין כי הדין
דמגן בערכין פסק המקדים שדור (דף פח:) כמה רוצה אדם ליתן
בש"ס או לטעולה חצי"פ שאינו רשאי
פיר' דאזר' שאליו חצי"פ והשתא רשאי
דמירי שפיר בעוסקין במלאכה
עמק(ט) ש"נ חומשין פ"י בקונ'ו
לשון חומש הספר וי"מ חמשה חומשין
יש לו כמו שאל מורה אש"י רשאי
(הגה"ס) בלול עתגור על אש"י
מיס (שס מב) אף טוב לישראל (שס עג)
תפלה למשה (שס ז) ואמר גאולו
(שס קו) שילכל אחד מן הספרים אלו
מקיים בתמן לזכר מן האחרון שהוא
סוף תהלים: [ש"מ] בהן יושב
ומהררד בו, לא הדין צריך לומר
בהן דה"ס בשאר ד"ס אלף הא דקאמר
הכי סוד' ה' יורמיו וסוד' למת' רצ"ו
דאמר ר' חייא יבא עלי אם לא הייתי
מסתכל בספר תהלים בו, ת"י:
אין

פלוני בואכם לשלום א"ר יוחנן מפניהם עומדים
אין עומדים אמר רבי יוסי בר אבין "בוא וראה
שעתה שהרי מפניהם עומדים מפני תלמידי חכמים
שאני התם דא"כ (6) אתה מכשילן לעתיד לבא
פגינו מבית הכסא ומבית המרחץ ולא והא ר' חייא
וחלף ואזיל רבי שמעון בר רבי ולא קם מקמה
לאבוב שני חומשים שנית לו בספר תהלים ולא
יא ואמרי לה ר' (7) שמואל בר ר' יוסי הוה יתיב ב'
שמעון בר רבי ולא קם מקמה ואיפקד ואתא א"ר
יש שנית לו בתורת כהנים ולא עמד מפני ואמר
להרר שמעא רבהן יושב ומתהרר הא לאו הכי לא
נאי הא בבתי בראי ה"ל מסתברא דאמר רבה בר
יבבא מקום מותר להרר חוץ מבית המרחץ ומבית
השני יכול יעצים עיניו כמי שלא ראהו א"מ
כול יעצים עיניו מקמי דלימשה זמן חיובא דכי מטא
יה דקאים מקמה ת"ל תקום ויראת תנא איהו קמה
דזו זה ד' אמות אמר אביי לא אמרן אלא כרבו שאינו
הק ימלא עיניו אביי מצי הוה חוי ליה לאודניה דחמרא
קאים אביי הוה רביס חמרא וקא מסגי אגודא דנהו
אזי ורבנן באידך נביא חמרא קמו מקמה אמר להו
אמרו ליה "לוא אדעתין ר' שמעון בן אלעזר אומר
ת"ל זקן ויראת: אמר אביי נקטינן דאי מקף
יא מקף רבינא הוה יתיב קמיה דר' ירמיה מדיפתי
יה ולא מיכסי רישא אמר כמה חציף הא גברא
חסיא ניהו דגסי בה רבנן: איסי בן יהודה אומר
פילו כל שיבה במשמע: אמר ר' יוחנן הלכה
יוחנן הוה קאי מקמי סבי דארמאי אמר כמה
הגני רבא מיקס לא קאי הידור עבד להו אביי
משדר שלוהיה רב נחמן משדר גוואי אמר אי
בר אבא איבא בשוקא א"ר אייבו אמר ר' ינאי
אין

ו' לוקים כל כמה שעובדים אלא ותשעון עליו: רבא. היה שולח
 ים שהיו תמיד לפניו לפי שהיה שר חמון השלישי ואז צ"ד היו רבלין
 עובדים לפניו היה שולח הקר סריסים להחזיק בידם אבל עמא
 הלך און חשיבותא בשביל עמא אלא בשביל מורה. ואית דמפרשי
 א' עליהם רבא משרד שלומיה שיאלו לקראתו לכבודו וכן רב נחמן
 ולא להשען הוא על אחרים כדאמר בפרק קמא דיומא ודף
 היה ידא שישען ר' שמעון עלו לקים עליו ואלא לפטת הנגה:

מכבוד

אף הידור שאין בו חסרון כִּסּוּת חולץ נד: ב. הוב מתיגרמין רש"י ריטב"א. כדמתיגרמין ליה כרשיא. חולץ נד: ג. כששאל רבי לרבי חייא למה לא עמד השיב לו יבא

ז"א}, הרפתקי, סבור ועניינים, עדו, עברו, כמו ולא עדה עליו שחל {איוב כח, ח}.

לד.

עין משפט
נר מצוה

(שט). אין למדין מ
הכללות. כל היכא דמק
ואפי' במקום שנאמר
דדילמא שריר ולא חסיק
ומלח. דלאו מידי דמוון
בבית אחד, נעשה כאלו כ

[illegible]

המשך הנספח בעמוד הבא.

פב.

צריכות לו. לא יתייחד עם
בהמות שלו, שמעבירן בש
החולה. שבטבחים. ספק
[ההגדרות]. נוקרי ריחיים

אליזיוו הווא. זיך עיקר
שאם נאכד אינא שריה
אזאלו עומד עומד עומד
ווארן מחידד עמה, היט
אין אלו אשד. ומסתבר
שאם איה עבד אח
ללמד והינא אצחז עי
אחורה שאכוד דרא אין לו
שאם כאן, איה דפרשי
שריה אצול וואפלי לו
שרו רבנן, מיהו כל זה
בהינזקת אכל צמדות
לא שייך הכא לא אמהרה
ולא אבהא ומוחר.
תנא, לא לימד איה
כלומר לא אדם חייב
ללמוד איה חבד אומות
בדמיות פ"ק מרעא
לעיל) כל זה האשד אש
שאר

ירושלם [לעיל פ"א ה"ו]
ומנתנו עם הנשים והנשים
מעבירים על תנאם. רעה.
טוב שברופאים, שממיתים
שסורקים בגדים לנשים.
[ההגדע]. אומן מקד דם.